

Pierre Teilhard de Chardin [1963]

Předneseno 19. 4. 1963, Vinohrady, sdruž.

Úvod

Jednou z ústředních otázek filosofických, které stojí v popředí zejména evropské filosofie po 2. světové válce, je *člověk*. U nás byla tato otázka uložena do truhlíku po mnoho let. Teprve loni se někteří marxističtí myslitelé začali alespoň rámcově a všeobecně touto otázkou zabývat. Prvním popudem byly studie polského filosofa *Adama Schaffa*, s nimiž polemizoval náš *Arnošt Kolman*. K jádru problému se však na počátku letošního roku přiblížili teprve *Karel Kosík* a *Ivan Sviták*. *Kosík* si uvědomuje, že došlo k hrubé mystifikaci, když člověk, lidská skutečnost a lidské významy byly vyloučeny ze skutečnosti, z vědy a filosofie. Za program obnovené filosofické antropologie stanoví zabývat se člověkem a zkoumat jeho postavení ve vesmíru. Zdůrazňuje přitom, že skutečnost není autentickou skutečností bez člověka jako elementu humanizujícího. *Sviták* potom rozvádí základní problematiku a ukazuje především tři aspekty otázky: Odkud jsme přišli? Kdo jsme? Kam jdeme? Ukazuje, že člověk je podstatně bytostí, která projektuje samu sebe, tedy bytostí s perspektivou, bytostí otevřenou. Otázka budoucnosti člověka a lidstva má svrchovanou důležitost pro každé opravdové úsilí o pojetí člověka.

Těmito úvodními poznámkami se ocitáme uprostřed pole, na němž svedl svůj myšlenkový zápas vědec a filosof Pierre Teilhard de Chardin. Jeho ústředním tématem byl právě člověk a lidstvo. Přesněji, místo člověka ve vesmíru, v dějinách kosmu. Šlo mu o původ člověka a o jeho budoucnost, tedy dějinné, kosmicky-dějinné zařazení lidského jevu, lidské skutečnosti do nejširšího rámce, který nám vědy dává k dispozici, totiž do obrovských časových i prostorových dimenzí celého vesmíru. Filosofická problematika jím byla nenávratně ovlivněna především v samotné Francii, v celé západní Evropě, ale jeho vliv začíná pronikat i k nám (nemluvě o Polsku, kde se Teilhard studuje a kde se o něm píše už po leta).¹

¹ Zde text končí. – Pozn. red.